

365Batecs

Vivències per reflexionar i actuar

Obra Social
Sant
Joan
de Déu

 Premi de Civisme
2015

 Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social
i Família

Sense llar

Materials didàctics

Autoria dels materials: Elisabet Preixats, amb el suport del Grup de Recerca en Educació Moral (GREM) de la Universitat de Barcelona

Aquesta obra està subjecta a una llicència de
Reconeixement-NoComercial 4.0 Internacional de Creative Commons

A continuació, trobaràs una sèrie d'**activitats** que tenen com a objectiu aprofundir sobre l'àmbit de les **persones en situació de sense llar** i facilitar el treball sobre els vídeos relacionats.

Aquestes activitats poden adaptar-se a les teves necessitats i estan destinades a **persones joves de 12 a 18 anys**.

Al final de cada activitat trobaràs un enllaç que et conduirà a les **pistes metodològiques** per treure més partit a cada proposta.

Tot el material està distribuït en tres nivells:

1. Escolta, reflexiona i actua

pàg 3
Dinàmiques i activitats per realitzar de manera individual o col·lectiva després de visualitzar un vídeo.

pàg 4
activitat 1:
Tenir una llar

pàg 5
activitat 2:
La xarxa

pàg 6
activitat 3:
De qui parlem quan parlem de sense llar?

pàg 7
activitat 4:
Jo en el teu lloc ...

pàg 9
activitat 5:
Ho diu la premsa

pàg 10
activitat 6:
Un, dos, tres ... acció

2. Per seguir bategant

pàg 11
Llistat de recursos complementaris, com entitats que treballen en l'àmbit, webs de referència, pel·lícules interessants, estudis, cançons, etc.

3. Pistes metodològiques

pàg 15
Al final del document trobaràs un espai amb pistes metodològiques per treure més partit a cada proposta.

1. Escolta, reflexiona i actua

1.
Escolta,
reflexiona
i actua

activitat 1

Tenir una llar

 Material:
Pissarra

Introducció al tema:

Tenir una llar és molt més que tenir un sostre on aixoplugar-se. Es tracta de tenir un indret on sentir-te identificat i protegit.

L'activitat comença demanant als joves que facin entre tots una pluja d'idees sobre què representa per a cada persona el fet de tenir una llar. Es recolliran totes aquestes idees a la pissarra perquè tothom les tingui visibles.

Caldrà posar èmfasi en els aspectes psicosocials i emocionals que representen per a tots tenir una llar. Es pot contraposar al que perd una persona quan deixa de tenir la seva llar per les circumstàncies que sigui

1.
Escolta,
reflexiona
i actua

activitat 2

La xarxa

✎ Material:

No requereix material específic

Introducció al tema:

Tots formem part de diverses xarxes. Les xarxes socials, tan de moda actualment, no són més que una expressió moderna per parlar del que sempre ens ha distingit com a espècie: la capacitat i necessitat d'interactuar i cooperar amb els altres a través de la pertinença a diferents grups.

Es convida als i les joves a **identificar les diferents xarxes socials** (en sentit ampli, no només les virtuals) a què pertanyen cada un d'ells (família, amics, escola, veïns, institut, club esportiu, esplai, etc...). Després se'ls demana que ordenin per **ordre d'importància** aquestes xarxes, posant en primer lloc aquella que els sosté de manera més incondicional, i que saben que, passi el que passi, els seguirà fent costat.

Es pot fer una posada en comú i un petit debat per veure si hi ha consens o opinions molt dispars respecte quina importància tenen a les nostres vides les diferents xarxes a què pertanyem.

Igualment, es pot fer un exercici individual o col·lectiu **sobre quines xarxes contribuïm nosaltres a mantenir**. Per exemple, una veïna gran que viu sola i a la que podem ajudar amb un gest petit com preguntar-li si necessita alguna cosa, o acostar-nos a algú que estigui a prop i estigui passant per dificultats, etc.

1.
Escolta,
reflexiona
i actua

activitat 3

De què parlem quan parlem de sense llar?

Material:

Un full amb les preguntes impreses per a cada alumne/a

Introducció al tema:

L'any 2008 la Unió Europea va posar en marxa una declaració que es posava com a termini el 2015 per tal d'aconseguir que els 18 milions de persones a tot el continent en risc d'exclusió residencial poguessin tenir una vivenda digna.

Algunes de les propostes que s'hi inclouen són:

- Posar sobre la taula les realitats diverses de les persones sense llar i establir criteris comuns per començar a treballar.
- Obtenir dades comparables i fiables de caràcter anual que es refereixin a les accions i els progressos de cada Estat membre.
- Comptar amb plans d'emergència d'hivern, com a part d'una estratègia més àmplia d'abordar el fenomen de les persones sense llar.

Un cop conegudes aquestes propostes, es realitzarà un debat a nivell de tot el grup sobre els següents temes:

- **Per què creieu que és tan important obtenir dades comparables, fiables i actualitzades sobre el nombre de persones sense llar?**
- **Quines dificultats creieu que es poden trobar a l'hora obtenir-les?**
- **Si parlem de persones sense llar, qui creieu que hauria d'estar inclòs en aquest recompte?**
- **En què haurien de consistir els plans d'emergència d'hivern?**

Per conèixer més podeu consultar la pàgina web de l'INE en què apareixen dades estadístiques sobre les persones sense llar a Espanya.

<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft25%2Fp454&file=inebase&L=0>

<http://www.feantsa.org/>

1.
Escolta,
reflexiona
i actua

activitat 4

Jo en el teu lloc

Material:

Imprimir i retallar quadre per cada parella amb la informació sobre cada rol

Introducció al tema:

Una de les eines més útils per tal de comprendre una realitat és realitzar un exercici d'empatia que permeti posar-se al lloc de l'altre i aproximar-se als seus pensaments i emocions.

Aquesta activitat consisteix en la realització d'un **joc de rol**. Deu alumnes, organitzats per parelles, han de **representar situacions** en les quals podria trobar-se una persona en situació de sense llar. A continuació, es proposen quatre situacions per representar, una per parella. Cal destinar un temps per a preparar la situació.

La resta de classe ha d'**observar les simulacions**: què, com i per què fan i diuen cadascun dels personatges. A partir de les anotacions dels observadors, el grup-classe pot obrir un espai de debat i reflexió envers la realitat abordada. És important que els alumnes que han fet les simulacions expliquin com s'han sentit en el seu paper.

[Continua a la pàgina següent](#)

1.
Escolta,
reflexiona
i actua

activitat 4

Jo en el teu lloc

Educador social i persona en situació de sense llar:

L'educador ajuda a buscar recursos a la persona en situació de sense llar i l'acompanya a una entitat on el podran atendre. Ambdós mostren una actitud positiva i de millora, tot i que la persona pot sentir-se incòmoda en algun moment pel fet d'haver d'explicar reiteradament el seu cas.

Empresari i persona en situació de sense llar:

La persona en situació de sense llar va a una entrevista de feina i l'empresari el rebutja per ser qui és. Actitud de menyspreu de l'empresari i de tristesa per part de la persona en situació de sense llar.

Treballador d'una oficina bancària i persona en situació de sense llar:

El treballador fa fora del caixer a la persona en situació de sense llar on ha passat la última nit. Treballador amb actitud ofensiva davant la impotència que mostra la persona en situació de sense llar.

Voluntari i persona en situació de sense llar:

El voluntari es preocupa per les necessitats de la persona en situació de sense llar, l'escolta i l'ajuda davant les seves circumstàncies. Es mostren actituds d'empatia i agraïment.

Una persona sense llar que es troba a una altra persona en la mateixa situació:

S'expliquen com els ha anat el dia, què han fet, què els han dit, com se senten i què esperen del futur.

1.
Escolta,
reflexiona
i actua

activitat 5

Ho diu la premsa

✎ Material:

Ordinador amb connexió a internet

Introducció al tema:

Aquesta activitat consisteix a fer una recerca sobre el fenomen de sense llar per tal d'obtenir elements d'anàlisi i reflexió.

Després de configurar petits grups, es tracta de buscar notícies, articles o testimonis a través de qualsevol mitjà, per tal de fer una aproximació a l'àmbit. Com a punt de partida es pot accedir a l'apartat de comunicació de la Fundació Arrels. En el seu web s'hi recullen estudis retrospectius que mostren la visió que ha donat la premsa en relació a la realitat de les persones en situació de sense llar.

<http://www.arrelsfundacio.org/actualitat/premsa/>

A partir d'aquesta primera cerca, és interessant poder buscar almenys una notícia que sigui d'actualitat, de manera que l'alumnat pugui comprovar que és una realitat que es manté. Podria ser d'utilitat la consulta de la pàgina web del diari El País:

http://elpais.com/tag/personas_sin_hogar/a/

Es poden repartir les notícies de manera que cada grup **analitzi dues o tres informacions**, posant especial èmfasi en els següents aspectes:

- **S'apunten les causes estructurals de la pobresa i l'exclusió social?**
- **Quines són les principals dificultats i necessitats de les persones en situació de sense llar?**
- **Quina és la relació entre el sensellarisme i la crisi econòmica?**
- **Quina visió es dona de les persones en situació de sense llar?**
- **Apareixen entitats que treballen en l'àmbit?**

Un cop obtinguda la informació, **l'exposició** per part de cada grup ha de permetre construir una mirada global respecte la realitat treballada. També obrir un espai per a qüestionar o debatre alguns dels aspectes identificats durant el procés de recerca.

Tant la informació recopilada com les reflexions del grup poden recollir-se, a mode de síntesi, a través d'un **dossier, mural o blog**.

1.
Escolta,
reflexiona
i actua

activitat 6

Un, dos, tres... acció

✎ Material:

No requereix material específic

Introducció al tema:

Tota la tasca que fa l'alumnat de sensibilització pot servir de pretext perquè puguin portar a terme un petit projecte en el qual es reculli el seu coneixement i el transmetin al seu entorn.

Aquesta activitat consisteix en oferir a l'alumnat l'oportunitat per què s'impliqui de forma activa envers la realitat que viuen les persones en situació de sense llar a la nostra societat.

La idea és aprofitar la informació recopilada al llarg de les activitats anteriors com a punt de partida per al **disseny i posada en pràctica d'una campanya de sensibilització** en el seu entorn (institut, esplai o agrupament, etc). La campanya pot materialitzar-se en qualsevol format: blog, exposició, etc.

A continuació, s'adjunten algunes preguntes per facilitar el disseny de la campanya. Per a la seva implementació, és convenient implicar el professorat de diferents matèries.

Quin és el lema?

Quins objectius es proposa?

A qui va dirigida?

Quin mitjà de difusió s'utilitzarà?

Quines activitats es proposaran?

En quin moment es durà a terme? I per quant de temps?

A qui es demanarà col·laboració? De quin tipus?

Veure pistes
metodològiques

2. Per seguir bategant

2. Per seguir bategant

Una web

Xarxa d'atenció a les persones sense llar (XAPSL)

<http://www.bcn.cat/sensellar/ca/xquees.php.html>

Pàgina amb informació de la Xarxa que impulsa l'Ajuntament de Barcelona i que agrupa vint-i-set entitats i organitzacions que treballen en l'àmbit de les persones en situació de sense llar.

Serveis Socials Sant Joan de Déu

<http://www.sensellarsjd.com>

<http://www.sanjuandediosvalencia.org>

Pàgina web de Serveis Socials Sant Joan de Déu a Barcelona i València, que ofereixen un servei integral d'atenció a les persones sense llar.

Càrites

http://www.caritas.es/qhacemos_campanas_info.aspx?Id=739

Recull de les campanyes de sensibilització de Càrites.

Un llibre

FUSTER, M. (2010): Miguel, 15 años en la calle. Barcelona, Glénat.

<http://www.rtve.es/noticias/20100412/miguel-15-anos-calle-dibujante-resurgido-cenizas/326987.shtml>

Una sèrie de desgràcies van deixar el dibuixant Miguel Fuster al carrer. Després de 15 anys es va recuperar i va decidir explicar la seva experiència a través d'un còmic.

Una pel·lícula

La Terminal

Director: Steven Spielberg

Any: 2004

Durada: 128min.

Un immigrant es veu atrapat en un aeroport dels Estats Units en començar la guerra al seu país. Allà haurà de menjar i dormir mentre lluita contra la duresa de l'agent de seguretat.

Los Miserables

Director: Tom Hooper

Any: 2012

Durada: 158 min

Aquesta pel·lícula mostra la vida del matemàtic John Forbes Nash que va viure als EEUU a mitjans del segle XX. La història mostra l'evolució de la seva carrera professional en paral·lel a l'aparició d'un brot d'esquizofrènia en una època en què encara hi havia molt desconeixement entorn de la malaltia mental.

2. Per seguir bategant

Un material didàctic

ONU (2005): Make poverty history. Global Express

<http://www.senderi.org/images/globalexpress.pdf>

Compilació de quatre materials de proposta didàctica per a treballar en torn a les causes de la pobresa a través de la reflexió i accions pensades per l'alumnat (anglès)

Observatori de les desigualtats a Catalunya

http://www.obdesigualtats.cat/intra/ob/documents/3.%20Guia%20Didactica_Pobresa.pdf

Material didàctic per tal de conèixer la realitat catalana en relació a la pobresa en el context actual.

Un estudi

URIBE, J. I ALONSO, S.: Les persones en situació de sense llar de Barcelona: perfils, estat de salut i atenció sanitària. Barcelona, Fund. Jaume Bofill (Informes Breus, 20).

<http://www.fbofill.cat/sites/default/files/507.pdf>

Informe sobre perfils, estat de salut i atenció sanitària que reben les persones sense llar de Barcelona, i propostes per a la millora de la qualitat de vida d'aquest col·lectiu.

Una cançó

At the end of the day (Banda Sonora del musical Els Miserables) Otro día se va (Traducció al castellà)

Aquesta cançó mostra els sentiments que viuen aquelles persones amb pocs recursos i que treballen molt per pocs diners, sense tenir un futur assegurat. Es pot veure com es plantegem el seu devenir i com el seu entorn més benestar passa per davant seu mirant-los amb superioritat.

Es pot trobar el vídeo de la versió en anglès i també la traducció al castellà. Per treballar-la es pot fer servir la versió que es consideri oportuna depenent del nivell que tinguin.

2.
Per seguir
bategant

Una entitat

FEANTSA (European Federation of National Organisations working with Homeless)

<http://www.feantsa.org/?lang=en> (disponible en anglès i francès)

Es tracta d'una organització no governamental d'àmbit europeu que treballa per tal de prevenir la pobresa i l'exclusió que pateixen les persones sense llar.

Fundació Arrels

<http://www.arrelsfundacio.org>

Es tracta d'una fundació privada dedicada a l'atenció de persones sense llar a Barcelona. La seva missió és col·laborar en el desenvolupament integral de les persones en exclusió social.

3. Pistes metodològiques

3. Pistes metodològiques

activitat 1 Tenir una llar

L'objectiu d'aquesta activitat és reflexionar sobre el concepte llar i debatre sobre la diferència entre tenir un sostre o tenir una llar. Per exemple es pot fer veure que quan algú es troba en un alberg de persones sense llar, té un sostre però no té la seva llar.

Es pot fer també una petita recerca històrica sobre com s'ha anomenat a les persones sense llar (indigent, rodamón, pobre, persona sense sostre, etc.) i una reflexió sobre com el llenguatge condiona la nostra visió del món i l'evolució que hem fet com a societat per donar dignitat a les persones, es trobin en la condició que es trobin.

El concepte que s'ha utilitzat per designar aquest col·lectiu ha evolucionat per tal d'ajustar-lo més a les noves realitats. Històricament es parlava més de persones sense sostre. Una persona sense sostre és algú que "no té un allotjament o no pot accedir-hi pels seus propis mitjans, o es incapaç de mantenir-lo sense l'ajut d'algun servei social de suport."

Aquest concepte, per tant posa èmfasi únicament en la falta d'un lloc on allotjar-se per estar resguardat, sense tenir en compte aspectes de tipus psicològic. Un altre d'aquests problemes d'aquest concepte és que depèn d'una situació concreta que pot anar fluctuant constantment.

Per resoldre aquesta qüestió s'ha introduït el concepte de sense llar. La FEANTSA (Federació Europea d'Organitzacions que treballen amb persones sense llar) defineix la persona sense llar com "tot aquella que no pot accedir o conservar un allotjament adequat, adaptat a la seva situació personal, permanent i que proporcioni un marc estable de convivència, ja sigui per manca de recursos econòmics, ja sigui per tenir dificultats personals o socials."

Aquesta nova conceptualització permet ressaltar la necessitat que aquest allotjament sigui permanent i tinguin unes condicions dignes. També permet incloure dins aquest col·lectiu per exemple persones que viuen en pisos amb condicions pèssimes de salubritat o en els quals hi viu un nombre molt elevat de persones en condicions no desitjables, o aquelles persones que s'allotgen en albergs públics, casa de familiars o presons, per exemple.

Tornar
a l'activitat

activitat 2 La xarxa

L'objectiu d'aquesta activitat és prendre consciència del nostre lloc al món i fer una reflexió sobre el veritable valor d'aquells que conformen la nostra xarxa social. Igualment, es vol posar èmfasi en el rol i responsabilitat de cada un a la societat en què vivim.

3. Pistes metodològiques

Tornar
a l'activitat

De manera gràfica, es pot contraposar el llistat d'amics que cadascú té al facebook amb el llistat de persones a les quals podria trucar en cas que tingués un problema seriós.

L'activitat pot acabar amb una reflexió sobre de quina manera i per què creuen que una persona pot acabar perdent totes aquestes xarxes socials (entès en el sentit ampli) al llarg de la vida

activitat 3 De què parlem quan parlem de sense llar

Aquesta activitat és especialment indicada per als alumnes a partir de segon cicle d'ESO. La intenció és convidar-los a tenir una mirada més global, tot observant que a part de les actuacions locals, és important que les polítiques europees també facilitin la intervenció en aquest col·lectiu.

En el debat és important reconèixer la importància de saber quantes persones es troben en situació d'exclusió residencial, de manera que es puguin ajustar al màxim les intervencions i es pugui assegurar el seu accés als serveis bàsics. En aquest recompte es poden trobar dificultats com ara que es tracti de persones que es trobin en situació irregular al país i per tant no vulguin ésser registrades. També podria succeir que canviessin sovint d'ubicació i per tant fàcilment se les comptés en repetides ocasions o no se les comptés.

Cada dos anys es fa a la ciutat de Barcelona un estudi diagnòstic on durant tota una nit un grup nombrós de voluntaris surt al carrer per comptar les persones que hi dormen.

L'any 2013 es va publicar el tercer d'aquests estudis, que posa de manifest que més de 1.000 persones no estan ateses per cap recurs i segueixen dormint al carrer. En aquest enllaç trobareu més informació sobre el diagnòstic i sobre les persones sense llar:

http://www.bcn.cat/barcelonainclusiva/ca/2013/7/xarxa2_diagnosi2013.pdf

Igualment, la tercera pregunta permet introduir un tema important. Aquelles persones que viuen en edificis que no compleixen les condicions mínimes de salubritat també haurien d'estar registrades d'alguna manera, ja que la seva situació també és vulnerable.

Per tal de realitzar aquest treball caldrà reconèixer la necessitat de treballar conjuntament les institucions oficials i les organitzacions que hi estan implicades de manera directa.

Tornar
a l'activitat

Es recomana també visitar el web de FEANTSA, on hi ha informació sobre la recollida i la capacitat de comparar les dades dels diferents països.

<http://www.feantsa.org/>

3. Pistes metodològiques

activitat 4 Jo en el teu lloc

Aquesta activitat, plantejada com a joc de rol, té com a finalitat analitzar diferents situacions quotidianes que pot viure una persona en situació de sense llar i prendre consciència de les dificultats i oportunitats que sorgeixen en la interacció amb altres persones.

Per realitzar aquesta activitat serà interessant que es pugui preparar amb antelació. Per aquest motiu es recomana preparar l'activitat en una sessió i realitzar-la en una altra, deixant suficient espai per poder-ho plantejar.

En aquest sentit, pot ajudar el fet de visualitzar diferents batecs (www.365batecs.org) en els quals parlin diferents agents: usuaris, professionals, voluntaris...

Aquesta activitat es pot treballar conjuntament amb el departament de llengua, fent que es donin pautes a l'alumnat que porta a terme el joc de rol per tal que aprenguin a parlar en públic de manera estructurada i fent front als nervis que suposen una intervenció d'aquestes característiques. Aquestes habilitats els serviran també per dur a terme la presentació d'altres treballs que hagin de realitzar.

Tornar
a l'activitat

activitat 5 Ho diu la premsa

L'objectiu d'aquesta activitat és aprofundir en les causes i conseqüències que porten una persona a estar sense llar, així com analitzar la visió que ofereix la premsa d'aquest fet.

Tal i com s'apuntava a l'activitat, es recomana que s'accedeixi primerament a la web de la Fundació Arrels, a l'apartat de comunicació en el qual hi ha reculls de premsa on es tracta la realitat de les persones sense llar. I a la pàgina web del diari El País:

<http://www.arrelsfundacio.org/actualitat/premsa/>
http://elpais.com/tag/personas_sin_hogar/a/

També és important que es puguin buscar notícies que hagin sortit darrerament a diferents mitjans per convidar-los a estar atents en el seu dia a dia en relació al tractament d'aquesta qüestió.

D'aquesta manera es podrà observar quina és la tendència del tractament que fa la premsa sobre el les persones sense llar. I es pot contrastar amb la informació recollida a la pàgina web d'Arrels on s'exposen els motius que porten una persona a estar al carrer i algunes xifres sobre l'àmbit.

<http://www.arrelsfundacio.org/persones-sense-llar/problematika/>

3. Pistes metodològiques

Tornar
a l'activitat

Un altre exercici interessant que es pot fer és observar en els diferents casos quines paraules es fan servir per descriure a aquestes persones, la complexitat o superficialitat amb què aborden aquesta qüestió, la relació entre els titulars, que solen ser impactants, i com es matisa després la informació en llegir el cos de la informació, etc.

activitat 6 Un, dos, tres...acció

Per tal de poder portar a terme aquesta activitat és important haver fet una recerca prèvia d'informació en relació a la qüestió de les persones sense llar. I haver treballat alguna activitat prèvia sobre l'àmbit, en especial l'activitat 3 "De qui parlem quan parlem de sense llar".

Es recomana remarcar molt als alumnes que en aquest tipus de campanyes no és necessari donar molta informació, ja que això podria saturar al receptor i per tant s'estaria generant l'efecte contrari al desitjat. La seva actuació haurà de consistir en escollir de tot allò que saben quin és el missatge clau que volen fer arribar. Ha de ser clar, directe i ha de permetre ser recordat amb facilitat. És important també haver decidit prèviament quin serà el format de la campanya (blog, exposició, etc).

Una altra opció complementària és animar els joves a implicar-se en accions de voluntariat amb entitats que treballen l'àmbit o participar en programes d'aprenentatge i servei.

Tornar
a l'activitat

Per a més informació, es pot consultar <http://www.aprenentatgeservei.org>, on apareixen experiències realitzades.

365Batecs
Vivències per reflexionar i actuar

www.obrasocialsantjoandedeu.org

Autoria dels materials: Elisabet Preixats, amb el suport del Grup de Recerca en Educació Moral (GREM) de la Universitat de Barcelona.
Any de publicació: 2014

Aquesta obra està subjecta a una llicència de
Reconeixement-NoComercial 4.0 Internacional de Creative Commons

